

Cyklus přednášek New (Media) Images / New Images (Of) Media: Program

Program cyklu přednášek New (Media) Images / New Images (Of) Media:

Garantka programu: Jana Horáková

Termín: 12. března, 16. dubna a 14. května vždy od 15.50 – 17:25
Místo konání: Budova N, učebna N21, Janáčkovo nám. 2a, Brno, Ústav hudební vědy, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

12. března   **Zuzana Kobíková:** Role metafor v počátku utváření teorie hypertextu
16. dubna   **Eva Šlesingerová:** Obrazy a biotechnologie: Bioart, reprodukce a medicína
14. května   **Kateřina Svatoňová:** Odpoutané obrazy

Role metafor v počátku utváření teorie hypertextu

Autorka příspěvku: Zuzana Kobíková, FF MU, Brno

V této přednášce chci optikou teorie metafor představit Memex: médium vědecké práce s informací existující pouze teoreticky. Pokusím se jej interpretovat ve dvou rovinách. Zaprvé jako model vědecké mysli, rozvíjející metaforu média jakožto extenze člověka. Dále jako zásadní inspiraci pro tvůrce funkčního, digitálního hypertextu a jako východisko teorie hypertextu.

V přednášce začnu definicí metafor jakožto jazykového jevu optikou interakční teorie Maxe Blacka, který metaforu definuje také ve vztahu k teorii modelu, jak ukáží (Black, 1962, 1978). Poté představím definici tzv. absolutní (Blumenberg, 1960) či konceptuální (Lakoff-Johnson, 1980, Lawler, 1987) metafor ve smyslu nástroje poznání složitých a poznání obtížně přístupných jevů, které v procesu metaforické abstrakce poznáváme s pomocí analogie.

Na praktickém příkladu představím metodu analýzy tzv. metaforických témat (dle Lawlerova textu *Metaphors We Compute by 1987*), jež abstrahuji z Bushova textu *As We May Think*.

Cílem přednášky je ukázat, že pro teorii hypertextu je zásadní Bushova objevená souvislost mezi asociativní pamětí a médii vědecké práce s informací, vyjádřená v metaforických tématech: ASOCIACE JE KOLEJ MYŠLENKY, PAMĚŤ JE STROJ). S pomocí uvedené metody chci v rámci disertační práce, ve které téma přednášky rozvíjím, hledat odpověď na otázku, jak hypertext ovlivňuje povahu akademické komunikace a podobu odborného článku, a jak vědecká mysl ovlivňuje podobu a funkce hypertextu. Cílem je tedy objevovat interakce významů mezi prvky metaforického tématu optikou interaktivního pohledu na metaforu. V rámci přednášky naznačím, že vědeckou komunikaci chápu jako oblast, kde předpokládám kreativní rozvíjení hypertextu. Teorii hypertextu pak budu v rámci disertace interpretovat na základě vývoje metaforických témat, se kterými teoretici i praktici hypertextu v návaznosti na sebe ve svých textech přicházejí.

O autorce:

Vystudovala jsem obor Český jazyk a literatura (Slezská univerzita Opava), na což navázalo magisterské studium oboru Mediální studia a žurnalistika (FSS MU), kde se předmětem mého odborného zájmu stal hypertext a jeho role v komunikaci (diplomová práce Hypertext a jeho podoby v online médiích). Po několika letech strávených profesně v oblasti marketingového výzkumu, online médií a odborné publicistiky (např. na pozici redaktorky lékařských časopisů odpovědné i za koncepci nových webů v oblasti zdravotnictví), jsem začala učit kritiku a online publicistiku studenty oboru Teorie interaktivních médií FF MU. Zde působím čtvrtým rokem jako výkonná redaktorka odborného online časopisu *TIM ezin*. Poslední dva roky se věnuji také doktorskému studiu oboru Teorie vědy při FF MU. V centru mého zájmu je opět hypertext, který se v kontextu vědecké komunikace snažím prezentovat jako metaforu vědecké mysli.

<https://is.muni.cz/auth/osoba/52935#cv>

Obrazy a biotechnologie:

BioArt, reprodukce a medicína

Autorka příspěvku: Eva Šlesingerová, FSS MU, Brno

Roku 1952 se Rosalind Franklin a Maurice Wilkinsovi podařilo udělat historicky prvních pár rentgenových snímků DNA, kterými umožnili dokončení skládky celistvého a úplného zobrazení její molekulární struktury. Od této doby se technické obrazy, imaginace DNA staly kulturní ikonou a důležitou součástí našich současných způsobů vidění a přemýšlení o lidské vtělenosti, uvažování o individualitě, Self a hranicích či možnostech lidské reprodukce. Jak říkají Suzanne Anker a Dorothy Nelkin ve své knize *The Molecular Gaze. Art in the Genetic Age* (2004), vizualizace a screeniny molekulárních úrovní našich těl spolu se současnými zobrazovacími technologiemi se staly zdrojem vše pronikajících metafor a provokativních vizuálních obrazů. V našem kulturním kontextu jsou ostatně geny, DNA či embryo pro mnoho lidí velmi mocnými ikonami – s téměř magickou silou, symbolem života, či jeho programu. V tzv. BioArtu a SciArtu – odvětvích umění, kde umělci/vědci pracují s živými buňkami, tkáněmi, geny a vytvářejí, re-programují bios (živé) se staly součástí specifické vizuální imaginace, post/trans/humanistické biopolitické ikonologie a reprodukce lidských i ne-tak-úplně-lidských těl. BioArt a SciArt tak publikum kromě estetické roviny provokují tím, že jej staví tvář v tvář destabilizovaným a měnícím se hranicím lidství, prolínání bionických, zvířecích, non-humánních struktur v uměleckém díle, které nutně čelí důležitým etickým otázkám. Přednáška a debata budou vycházet z kritické sociální a vizuální teorie (Hayles, Foucault, Rabinow, Mitchell, Flusser), kde budeme sledovat vyjednávání a produkci či re/produkcí vidění a vědění o různých podobách DNA, genomu, embryí, kmenových buněk. Také si povšimneme kulturní práce při očišťování (Latour) a produkci trashumánních taxonomií a klasifikací různých hybridních bytostí, ještě-ne-lidských-bytostí, atd. Toto vše budeme promýšlet na příkladu prací konkrétních umělců, zejména: Patricia Piccinini, Luis Bec či Heather Dewey-Hagborg.

Klíčová slova: technické obrazy, BioArt, posthumanismus, transhumanismus, biosociality, stem cells, embryo, DNA, tělesnost

Literatura:

Anker, Suzanne and Nelkin, Dorothy. 2003. *The Molecular Gaze. Art in the Genetic Age*. Cold Spring Harbor Laboratory Press, str. 185 – 197.

Hayles, Katherine. 1999. „How We Became Posthuman: Virtual Bodies“. In: *Cybernetics, Literature and Informatics*, Chicago: The University of Chicago Press, str. 284 – 291.

Mitchell, W. J. T. 2002. “The Art Work in the Age of Biocybernetic Reproduction“. In *Artlink*, Vol 22, No 1 (dostupné na <http://www.artlink.com.au/articles/2522/the-work-of-art-in-the-age-of-biocybernetic-reprod/>).

O autorce:

Eva Šlesingerová vyučuje na oboru Sociální antropologie na Katedře sociologie FSS MU přednášky a semináře: Současná sociální a kulturní teorie; Vizualní studia, Kinship/Sociální antropologie rodiny, příbuzenství a sociálních sítí; Antropologie, tělo a medicína; Idea rasy, ideologie rasismu a další. Výzkumně se zaměřuje na oblasti: antropologie těla a medicíny, sociální a kulturní aspekty DNA/genomu, antropologie paměti, muzeí a zajímá se také o „češství“. Baví ji vizuální antropologie a spolupráce na společných projektech s různými výtvarníky/výtvarnicemi. Má ráda blues, rock, pohádkové příběhy, včely a bramborovou kaši.

<http://www.muni.cz/people/9241/publications>

Odpoutané obrazy

Autorka příspěvku: Kateřina Svatoňová, FF UK, Praha

V přednášce bude prezentována nedávno vyšlá kniha *Odpoutané obrazy*, která je zaměřena na archeologii (českého) virtuálního prostoru a odpoutané obrazy, které ho zaplňují a utvářejí; tedy na obrazy, jež opouštějí plochu, okno, rám, centrální perspektivu, přesně vymezené stylové etapy či tradiční uměnovědu. Text zkoumá různé strategie odpoutávání obrazu, nejprve v době modernity, dále se zabývá tím, jaký vliv na zobrazování měla proměna vědeckého uvažování o prostoru, sleduje, jak se v neeukleidovském prostoru odpoutávají vnější technické obrazy J. Svobody, R. Činčery a planetáříí nebo vnitřní obrazy, jak je popsal fenomenologicko-antropologický psychiatr S. Nevole.

Cílem této přednášky však není jen představit tyto alternativní způsoby zobrazování a proměnlivost úvah o vnímání a pojetí prostoru, ale i zproblematizovat některé pojmy, které byly vytvořeny pro materiální dvojdimenzionální obraz a pro virtuální, multimediální či vícedimenzionální obrazy a začínají být nedostatečnými. Proto bude kladen důraz zejména na metodickou a teoretickou rovinu tohoto výzkumu, na koncepce, které rozšiřují archeologicko-mediální základ, dovolují mezioborově interpretovat odpoutané obrazy a které zároveň českém prostředí nejsou příliš známé – tedy na putovní koncepty Mieke Balové, aperspektivní zobrazování Jeana Gebsera, medialitu, mediální techniky a kulturní praktiky tak, jak s nimi pracuje německá teorie a filosofie médií a další.

O autorce:

Je odbornou asistentkou na Katedře filmových studií FF UK v Praze. Věnuje se především filmové teorii, teorii a filosofii médií, mediálně-archeologickému výzkumu (české) modernity, proměnám (vnímání) prostoru a času ve vizuální kultuře, paralelním dějinám kinematografie a vztahu filmu a jiných médií. Je autorkou knihy *2 ½ D. Prostor (ve) filmu v kontextu literatury a výtvarných umění* (Praha: Casablanca 2008) a *Odpoutané obrazy: Archeologie českého virtuálního prostoru* (Praha: Academia 2013), spoluautorkou knihy *Volání rodu* (Praha: Akropolis 2013), členkou redakční rady časopisu pro teorii a historii filmu *Illuminace*, odborného grémia Ceny F. X. Šaldy, správní rady České společnosti pro filmová studia aj. V současné době pracuje na monografii o kameramanovi Jaroslavu Kučerovi, komentovaném souborném vydání díla Svetozara Nevoľeho a výboru textů z německé teorie a filosofie médií.

<http://film.ff.cuni.cz/htm/svatonova.htm>

Cyklus přednášek proběhl v rámci projektu č. CZ.1.07/2.2.00/28.0044 Inovace uměnovědných studijních oborů na Filozofické fakultě MU, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky. Viz www.phil.muni.cz/music/opvk.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ